

# RIKSDAGENS PROTOKOLL.

---

1893. Första Kammaren. N:o 21.

---

Onsdagen den 5 april.

Kammaren sammanträdde kl. 2.30 e. m.

---

Herr statsrådet *Gilljam* aflemnade Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående afsöndring af jord från indragna militiebostället 1 mantal Vesterlösa n:o 1 i Östergötlands län.

---

Justerades protokollen för den 23, 24 och 29 nästlidne mars.

Upplästes två inkomna läkarebetyg, så lydande:

Att herr greve *Gustaf Sparre*, som insjuknat med inklämdt ljumskbräck (hernia inguinalis incarcerata) och därför den 28 sistlidne mars undergått operation, för att blifva fullt återsteld, ännu under någon tid torde nödgas vistas i sitt hem å Mariedal, det varder härmed intygadt.

Mariedal och Skara den 3 april 1893.

*A. H. Christenson,*  
bataljonsläkare.

Att ledamoten af Riksdagens Första Kammare, herr *P. Bondesson* i Svalöf, lider af akut ledgångsreumatism, samt att han tills vidare är förhindrad att till kammarens arbete sig inställa, intygas härmed på heder och samvete.

Teckomatorp den 3 april 1893.

*Ax. Ekdahl,*  
2:e bataljonsläkare.

Anmäldes och bordlades konstitutionsutskottets utlåtande n:o 21, i anledning af dels väckt motion om ändrad lydelse af §§ 66 och 72 regeringsformen samt §§ 71, 72 och 73 riksdagsordningen, dels motion om ändrad lydelse af § 71 riksdagsordningen, dels ock motion om ändring af § 72 riksdagsordningen.

---

Föredrogs och lades till handlingarna statsutskottets den 29 sistlidne mars bordlagda memorial n:o 53, i anledning af Andra Kammarrens återremiss af utskottets utlåtande n:o 40 öfver Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af rätt till bearbetande af apatitförekomster.

---

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran bankoutskottets den 29 nästlidne mars bordlagda utlåtande n:o 8, äfvensom Första Kammarrens tillfälliga utskotts samma dag bordlagda utlåtanden n:is 5 och 6.

---

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet den under sammanträdet aflemnade kongl. propositionen.

---

På framställning af herr talmannen beslöts, att det ärende, som denna dag bordlagts första gången, skulle uppföras främst bland utskottsbetänkandena på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

---

Justerades två protokollsutdrag för denna dag.

---

Kammaren åtskildes kl. 2.40.

In fidem  
*A. von Krusenstjerna.*

---

## Torsdagen den 6 april.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

---

Herr statsrådet friherre *von Essen* aflemnade Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående ändring i §§ 13 och 17 af lagen om rikets mynt den 30 maj 1873.

Denna kongl. proposition blef härpå föredragen och hänvisad till bankoutskottet.

---

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 36 föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att, med bifall till statsutskottets i 4:e punkten af dess uttalande n:o 26 gjorda hemställan, Riksdagens revisorers framställning angående Vesterås domkyrkas lån i riksgäldskontoret ej må till någon Riksdagens åtgärd föranleda, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen beslutat anmoda fullmäktige i riksgäldskontoret att hos domkyrkokommissionen i Vesterås göra erinran om verkställande af någon afbetalning å domkyrkans i Vesterås skuld till riksgäldskontoret.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 96;

Nej — 43.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag,

n:o 189, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 21 ja och 200 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 117 ja och 243 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

---

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 50, punkten 1, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att, med bifall till Kongl. Maj:ts framställning, Riksdagen, för tillämpning af nya värnpligtslagens föreskrifter i fråga om de värnpligtiges inskrifning och redovisning m. m., på extra stat för år 1894 beviljar 53,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke af Riksdagen bifallits.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 122;

Nej — 18.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollutdrag, n:o 190, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 67 ja och 152 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 189 ja och 170 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

---

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 50, punkten 2, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att, med bifall till Kongl. Maj:ts framställning, Riksdagen, för anskaffande af mobiliseringsammunition till de nya gevären, på extra stat för år 1894 beviljar ett belopp af 800,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har, för anskaffande af mobiliseringsammunition till de nya gevären, på extra stat för år 1894 anvisats ett belopp af 600,000 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 121;

Nej — 19.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 191, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 61 ja och 159 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 182 ja och 178 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med japropositionen.

Anställes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 50, punkten 3, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen, till fortsättande af arbetena vid Karlsborgs hufvudfästning och å Vaberget samt anskaffning af de för södra Vabergsfästet erforderliga pansarlavetter för snabbeldskanoner, på extra stat för år 1894 anvisar ett belopp af 200,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, till fortsättande af arbetena vid Karlsborgs hufvudfästning och å Vaberget samt anskaffning af de för södra Vabergsfästet erforderliga pansarlavetter för snabbeldskanoner, på extra stat för år 1894 anvisat ett belopp af 150,000 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 109;

Nej — 31.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 192, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 65 ja och 155 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 174 ja och 186 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nejpropositionen.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af bevillningsutskottet i dess memorial n:o 8 föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att afgiften för de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt fortfarande skall utgå med samma belopp som enligt nu gällande bestämmelser, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit, att från och med år 1894 afgiften för de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt skall höjas från fem kronor till tio kronor för hvarje tusen kronor af det högsta belopp af bankers sedlar, som på en gång under näst föregående året varit utlemnade i rörelsen.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 105;

Nej — 34.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 193, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 71 ja och 148 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 176 ja och 182 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nejpropositionen.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af bevillningsutskottet i dess memorial n:o 12, punkten 3, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att nu gällande tullsats å *fläsk, andra slag*, 10 öre per kilogram, skall oförändrad bibehållas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit, att artikeln *fläsk, andra slag*, skall vara tullfri.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 104;

Nej — 36.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 194, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 104 ja och 116 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 208 ja och 152 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anställes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af bevillningsutskottet i dess memorial n:o 12, punkten 4, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill:

a) att tullsatsen å *hudar och skinn, ej hänförliga till pelsverk, beredda: sulläder och bindsulläder* skall höjas till 40 öre per kilogram;

b) att tullsatsen å *hudar och skinn, ej hänförliga till pelsverk, beredda: andra slag* skall höjas till 65 öre per kilogram, röstar

Ja;

De, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit,

a) att tullsatsen för *hudar och skinn, ej hänförliga till pelsverk, beredda: sulläder och bindsulläder* skall bibehållas vid 24 öre per kilogram; samt

b) att tullsatsen för *hudar och skinn, ej hänförliga till pelsverk, beredda: andra slag* jemväl skall bibehållas vid nu gällande belopp eller 47 öre per kilogram.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 87;

Nej — 52.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerat och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag,

n:o 195, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 53 ja och 167 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 140 ja och 219 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nejpropositionen.

---

Anställes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande, af bevillningsutskottet i dess memorial n:o 12, punkten 5, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill,

a) att artikeln *koppar* och deraf med zink, tenn eller annan oädel metall framställda legeringar, såsom messing, brons, nysilfver, britanniametall m. fl.: *arbetad: plåt och andra ämnen för vidare bearbetning* skall åsättas en tull af 5 öre per kilogram;

b) att *rör och rördelar* af nämnda material skola åsättas en tull af 10 öre per kilogram, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit:

a) att artikeln *koppar* och deraf med zink, tenn eller annan oädel metall framställda legeringar, såsom messing, brons, nysilfver, britanniametall m. fl.: *arbetad: plåt och andra ämnen för vidare bearbetning* fortfarande skall blifva tullfri;

b) att *rör och rördelar* af sagda material fortfarande skola förblifva tullfria.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 93;

Nej — 45.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerat och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 196, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 84 ja och 136 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 177 ja och 181 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nejpropositionen.

---



Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af bevillningsutskottet i dess memorial n:o 12, punkten 6, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill:

- a) att *silke, rått, ofärgadt*, fortfarande skall förblifva tullfritt;
- b) att nu gällande tullsats å *silke, färgadt eller blekt*, 1 krona per kilogram, skall bibehållas oförändrad; röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit:

- a) att *silke, rått, ofärgadt*, skall åsättas en tull af 2 kronor per kilogram;
- b) att tullsatsen å *silke, färgadt eller blekt*, skall höjas till 3 kronor per kilogram.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 113;

Nej — 21.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsänt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 187, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 35 ja och 181 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 148 ja och 202 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af bevillningsutskottet i dess memorial n:o 12, punkten 7, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att tullsatsen å *skodon, ej specificerade, andra slag*, skall höjas till 2 kronor per kilogram, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammarne, be-

slutit, att tullsatsen å ifrågavarande artikel skall bibehållas vid sitt nuvarande belopp, 1 krona per kilogram.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 76;

Nej — 59.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 198, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 52 ja och 166 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 128 ja och 225 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af bevillningsutskottet i dess memorial n:o 12, punkten 8, förslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att *spannmål, malen och omalen, alla slag*, icke skall få tullfritt till riket införas öfver Funäsdalen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit, att *spannmål, malen och omalen, alla slag*, skall få tullfritt till riket införas öfver Funäsdalen.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 120;

Nej — 19.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 199, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 104 ja och 117 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 224 ja och 136 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anställes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af bevillningsutskottet i dess memorial n:o 12, punkten 9, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att den sjöfarten under namn af lastpenningar åliggande afgift fortfarande skall utgå med samma belopp som hittills, eller 10 öre för ton, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit, att ifrågavarande afgift skall under loppet af tio år afskrifvas sålunda, att densamma skall från och med början af år 1894 utgå med allenast 9 öre för ton;

från och med början af hvarje derpå följande år till och med år 1902 med ett öre mindre per ton än det närmast föregående året; samt

från och med början af år 1903 alldeles upphöra.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 112;

Nej — 25.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 200, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 119 ja och 102 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 231 ja och 127 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

---

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran konstitutionsutskottets under gårdagen bordlagda utlåtande n:o 21.

---

Föredrogs å nyo Första Kammarens tillfälliga utskotts den 22 och 23 sistlidne mars bordlagda utlåtande n:o 4, i anledning af väckt motion om åtgärder till motverkande af osedlighet.

*Om åtgärder till motverkande af osedlighet.*

Herr Wennerberg: I hufvudsak instämmande i det utlåtande, som det tillfälliga utskottet afgifvit med auledning af herr Tamms motion, anser jag dock till fromma för sjelfva saken en omredigering af den s. k. klämmen vara nödvändig. Jag tager mig därför friheten föreslå, att den måtte få följande lydelse: att Riksdagen måtte i un-

*Om åtgärder  
till motver-  
kande af  
osedlighet.  
(Forts.)*

derdånig skrifvelse anhålla att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida icke de lagbestämmelser, som afse att förekomma osedlighet och lockelse dertill, må kunna göras mer verksamma genom att fullständi- gas och i öfrigt mer lämpas efter nu rådande förhållanden, särskildt med afseende på tillsynen öfver dessa bestämmelsers efterlefnad, samt att i anledning deraf företaga de åtgärder, som deraf kunna föränledas.

Jag anhåller, herr talman, att proposition å detta mitt förslag måtte framställas.

Herr Moberg: Det är sannolikt icke många, som vilja förneka, att mycket af hvad motionären i sin motion framburit till kammarens behjertande är värdt dess synnerliga uppmärksamhet och att det skulle vara högeligen önskligt, om bot kunde rådås på de missförhållanden, som deri beröras. Men ehuru jag liksom motionären och utskottet håller före, att åtskilligt härutinnan ytterligare kan vinnas på lagstiftningens område, tager jag mig likväl friheten erinra — och det är därför, herr talman, som jag begärt ordet -- att det icke är nog med att lagen stiftas såsom synliga vittnesbörd om lagstiftarens värdnad om samhällets rätt och bästa, utan vida angelägnare är, att gifna lagar efterlefnas, på det att lagstiftarens mål må vardas uppnådt. Jag föränlätas till denna erinran därför att jag icke kan finna annat än att — och häri hemtar jag stöd jemväl från utskottets betänkande — åtskilligt af det öfverklagade onda skulle kunna afhjelpas, om vederbörande, särskildt i hufvudstaden, låte sig angelägnare vara att beifra de förseelser mot redan gällande sedlighetslagar och ordningsföreskrifter, som nu ohejdadt bedrifvas på allmänna platser, kaféer och varietéteatrar med flere andra ställen. Mig synes, att man icke gerna kan säga eller tänka annorlunda, då man, för att taga ett exempel, hvarje afton kan förnimma, huru tidningskolportörer, sedan de med hög röst utbjudit de allmänna tidningarna, med lägre stämna uppräknat en hel mängd osedliga skrifter, som de tillhandahålla allmänheten, hvarjemte de såsom särskildt lockande om en och annan tillägga »beslagtagen skrift». Det är ju uppenbart, att på detta sätt för det uppväxande släktet tillhandahålles på gatan ett helt bibliotek af osedlighetsskrifter, och jag kan icke finna annat än att ett dylikt oskick både kan och bör stäffjas. Vidare, för att följa motionären i spåren, ehuru en hvar vet, att tukt och sedlighet sårande bilder i tusental spridas i hufvudstaden, erfar man af utskottets utlåtande, att under de senaste 5 åren icke mer än två åtal för sådana förseelser blifvit anhängiggjorda. Då uti en tambur en ytterrock blifvit stulen, sätter sig ordningsmagten med all erkännansvärd snabbhet i rörelse för att gripa tjuften, men att i samma hem sonen i sin ytterrock hemför en hel mängd osedliga bilder och skrifter, som kanske komma slumrande lidelser att vakna, lidelser, som, på dylikt sätt väckta och underhållna, kunna vardas hans förderf och bringa hans anhöriga i sorg och bekymmer — derom vårdar man sig föga.

Ytterligare kan spörjas, är det icke möjligt, eller anser man icke behöfligt, att åstadkomma någon som helst kontroll i fråga om de usla och anstötliga prestationer, som på varietéteatrar med flere ställen förekomma? Jag, som icke är alldeles okunnig om hvad en polismyndig-

het kan göra och låta, har dock erfarenhet af, att man kan både med godo och ondo stäffa dylika prestationer. Här mötes jag kanske af den invändningen, att sådant kan gå för sig i landsorten, men att det är helt annat i hufvudstaden; men jag får för min del säga, att jag cke kan finna det vara ett önskningsmål för hufvudstaden att gå i spetsen för odlandet af den dåliga och förskämda smaken. Jag skulle, om jag icke befarade att allt för mycket taga i anspråk kammarens tålmod — hvarpå jag icke har rätt att räkna — kunna framdraga en hel mängd andra områden, der lagens bud fått jemka med sig derför att de icke passa, så att säga, i styck med sjelfsväldets fordran att under frihetens täckmantel få tillfredsställa sina begär. Följden häraf har också helt naturligt blifvit den, att då man icke är så noga med laglösheten på ett område, så varder man det icke heller på ett annat. Huru kan man annars förklara, att, under det strafflagen uttryckligen tillåter myndigheterna att upplösa ett möte, så snart något lagstridigt der förekommer, vi i nästan hvarje tidning få läsa referat om sammanträden, der den ene talaren öfverbjudit den andre i våldsamma angrepp icke blott på Konung och Riksdag — detta är ju nära nog gammalmodigt — utan äfven mot säkerbeten till person och egendom, familjebanden, religion, ja, allt hvad vi akta bäst och dyrbarast, utan att något som helst hinder lägges i vägen för ett ostördt meningutbyte i den angifna rigtningen. Hafva vi icke till och med i dessa dagar fått bevittna möten, der man förhärligat pariserkommunen, förhärligat en pariserpöbels skändliga orgier och raste angrepp på den bestående ordningen? Jag frågar, och jag tror att mängden med mig gör samma fråga, hvad skall väl slutet på allt detta blifva? Det synes mig dock, som om man än icke vill betänka, att de, som nu åtnjuta denna frihet, kanske en gång skola förbanna densamma, då de, omsättande sina läror i handling, falla offer för de lagar, som de opåtaladt fått trampa under fötterna; om man, säger jag, icke vill betänka detta, så borde man väl ändå besinna, att den frihet, som en samhällsmedlem på sådant sätt åtnjuter, är ett groft tyranni mot en annan, som derigenom kränkes i sina bästa känslor i fråga om betydelsen af tukt, sedlighet och ordning i samhället, en kränkning, som han icke är skyldig tåla, eftersom lagen icke tillstädjer densamma.

Med tillfredsställelse deröfver, att den af mig nu uttalade uppfattning är beaktad uti det af den förste ärade talaren framställda yrkande, och under förhoppning att den af utskottet föreslagna skrifvelsen skall blifva ett uppslag icke blott till förbättrade sedlighetslagar, utan äfven, för att begagna ett uttryck i utskottets utlåtande, dertill att »laglig tukt med större energi än hittills upprätthalles», tager jag mig friheten yrka bifall till utskottets hemställan med den af herr Wennerberg föreslagna förändringen.

Friberre Klinckowström: Jemte det jag icke kan neka mig hafva med aktning och beundran läst den motion, som af herr Tamn blifvit uti det ifrågavarande ämnet till kammaren inlemnad, äfvensom det yttrande vart tillfälliga utskott deröfver afgifvit, kan jag likväl icke underlåta nämna, att antingen äro motionären och utskottet obekanta med det ifrågavarande ämnets både djup och utbredning, eller

*Om åtgärder  
till motver-  
kande af  
osedlighet.  
(Forts.)*

Om åtgärder  
till motver-  
kande af  
osedlighet.  
(Forts.)

också hafva de skytt att inlåta sig på och nämna saken med dess rätta namn. Vill man bota en sjukdom, måste man naturligtvis grundligt känna densamma, och vill man bota en kräftskada, måste man icke sky att djupt skära in i kroppen för att skilja de sjuka delarne från de friska. Här har enligt mitt förmenande sådant icke skett. Man har i allmänhet, när man ifrar mot osedligheten och i synnerhet den s. k. prostitutionen, vändt sig mot de arma, på gatan kringirrande qvinnor, som ofta endast af nöd och elände, för att icke digna ned på gatan i brist på ett hem eller för att icke dö af svält måst tillgripa denna förkastliga utväg. De äro djupt att beklaga, dessa arma varelser, men, mine herrar, de, som med cynisk oförskämndhet ockra på dessa varelser, de borde med lagens hela stränghet förföljas, och derigenom skulle mycken rättelse i detta förhållande vinnas. Det finnes välbehållna och förmögna personer, som icke blygas att lemna tillhåll för dessa arma varelser och taga brorslotten af deras syndaförtjenst. Dessa hafva hittills varit oåtkomliga, men borde icke vara det för lagens hela stränghet. Det är svårt att vid detta tillfälle vid ett offentligt protokoll framställa denna svåra fråga i hela dess nakenhet. Äfven närvaron af dessa åhörare på läktaren, i synnerhet de af det svaga och vackra könet, förbjuda mig att ingå i ämnets vämjeliga detaljer; men så mycket vågar jag ändå säga, att om dessa s. k. hotell och dessa mindre s. k. cigarrbodar, som ofta icke hafva mera af cigarrer än några tomma lädor i fönstret såsom skylt, badadera belägna på aflägsnare eller mindre besökta gator, företrädesvis i staden inom broarne, kunde förbjudas att drifva ocker på osedligheten, skulle derigenom mycket vara vunnet. Men kanske ännu mer skulle dessa beklagansvärda varelser, som irra kring på gatorna, bringas att frångå sin förderfliga sysselsättning, om nu den allmänna barmhertigheten skaffade dem medel att genom ärligt arbete försörja sig och finna tak öfver hufvudet. Jag är öfvertygad att genom sådana åtgärder antalet af dessa eländiga varelser skulle förminskas till åtminstone hälften.

Har man kommit så långt, är visserligen icke vare sig prostitutionen eller sedeslösheten i öfrigt afskaffad eller upphäfd. Jag vill endast i korthet nämna några af de många områden inom samhället, der både prostitutionen och sedeslösheten kunna spira upp och beklagligen äfven göra det, och det är först och främst på *litteraturens* område, genom dess alster såväl i ord som i bild. Den talare, som före mig hade ordet, har antydt denna viktiga fråga; men han har icke sett den så i detalj, som jag i flera afseenden gjort. Han har antydt, att dessa kolportörer, som utbjuda tidningar på gatorna, på samma gång utbjuda osedlig litteratur; men han har icke nämnt, hvad jag tycker är ohyggligt, att denna litteratur utropas med hög röst utanföör alla offentliga tillställningar, då allmänheten går derifrån, och dervid nämnas högst aktningvärda personer af båda könen, som äro utsatta för de uslaste och lömskaste anfall i dessa sålunda utkolporterade broschyrer, och hvad värre är, mine herrar, såsom äfven den föregående talaren antydt, då dessa broschyrer äro tryckta, blifva de stundom med beslag tagna, men om t. ex. 1500 exemplar blifvit tryckta, se vi af de allmänna tidningarna och polisreferaten att ofta icke mer än 3 eller 4 hundra exemplar blifvit belagda med qvarstad, under det att

hundra- och stundom tusentals exemplar blifvit oåtkomliga för polisen. Det är dessa exemplar, som spridas och utbjudas af kolportörer och äfven förekomma i åtskilliga cigarrbodars och tidningsbutikers fönster här i staden. Hvar och en, som går förbi, kan se dem och deras beskaffenhet. Sådant vore omöjligt, synes det mig, om polismagten och de allmänna myndigheterna utöfvade någon censur, som jag anser med största lätthet kunna åstadkommas, då man på lagstiftningens väg kan förbjuda, att intet exemplar af broschyr eller flygskrift må från tryckeri utlemnas, förr än den blifvit vederbörligen underkastad censur och oskadlig befunnen. Men så sker icke nu, och därför få, sorgligt nog, aktningssvärda personer ofta lida oförskyldt till sitt goda namn och rykte.

*Om åtgärder till motverkande af osedlighet.*  
(Forts.)

Men det är på många andra områden, mine herrar, på hvilka lagstiftningen eller rättare sagdt den allmänna meningen kunde motverka den osedlighet och den prostitution, om jag får nyttja det uttrycket, som spirat upp. Den finnes t. ex. i *teatrarnes föreställningar*; jag vill icke ingå i några närmare detaljer häruti, men säkert är, att i synnerhet vid de mindre teatrarne, och stundom äfven vid de stora, mycket kan rättas i sedlighetens namn och till förmån för sedligheten. Jag vill visst icke gå så långt som anekdoten berättar om damerna i en viss landsortsstad, som sydde fodral för att täcka de nakna benen på deras pianon, icke heller så långt som myndigheterna i Neapel, hvilka befalde att damerna i baletten endast finge uppträda i gröna trikåer; men säkert är, att mycket kunde genom en sträng eftersyn förbättras vid teaterföreställningarna i hufvudstaden. Det är sorgligt, men det tillhör mitt program att åtminstone antyda, att äfven i den s. k. *stora världen* förekomma i toalettväg företeelser, som icke borde der företes. Det är bedröfligt, att den allmänna meningen fördrager sådant; men icke kunna dessa företeelser, som kännetecknas deraf, att många damer äro *väl* klädda först då de äro snart sagdt afklädda, precis bidraga till minskande af osedligheten.

Jag kommer här till den kanske viktigaste och mörkaste skuggsidan af den föreliggande frågan, och den berör både stad och land, i synnerhet landet. Det är *bostäderna*, mine herrar, i deras stora bemärkelse. De fattige eller mindre bemedlade, i synnerhet bland arbetsklassen, bo till den grad trångt och otjenligt, att det är svårt, om icke omöjligt, att der förekomma osedlighet. Huru man skall förekomma och ombilda detta, är ett bland de svåraste problem, som menniskovännen har att lösa; men jag tror att ingenting är omöjligt, om man har en god vilja. Att osedlighet och, jag får nyttja detta ord ännu en gång, prostitution finnes i *frosseri och dryckenskap* är väl bekant, och slutligen vill jag nämna något, som är ganska viktigt och fordrar mycken rättelse och många åtgärder. Jag vill icke ingå i några detaljer af denna punkt, det tillåter icke åhörarnes närvaro på läktaren, ej heller är tillfället i öfrigt lämpligt; men i *skolungdomens samlif vid undervisningsanstalterna* finnes mycket i sedligt hänseende att rätta och förändra. Detta är en avis åt uppfostrare och i synnerhet åt föräldrar och målsmän.

Jag finner utskottets förslag till skrifvelse mycket otillfredsställande därför att denna fråga bör tagas upp i dess helhet och icke styckevis.

Om åtgärder  
till motver-  
kande af  
osedlighet.  
(Forts.)

Utskottet har kastat *hela* ansvaret och *hela* besväret därför på regeringen, och jag beklagar regeringen, ty denna fråga rörande prostitutionen och osedligheten har i alla tider och i alla länder visat sig vara olöslig ensamt på lagstiftningens väg. Den kan endast småningom komma till ett bättre derigenom, att den *allmänna meningen* hos hela folket med kraft tager frågan om hand; när folket är sedligt och mäktigt påverkad af religionen, förändrar folket äfven sina lagar. Jag har intet yrkande att göra.

Herr Billing: Ingen må väl undra öfver att jag begärt ordet i denna fråga. Jag har gjort det för att uttala min tillfredsställelse deröfver, att denna motion, som nu behandlas, kommit fram. Jag ser i den ett *uppslag*, och det är i synnerhet såsom ett uppslag jag helsar den med glädje. Utskottet har behandlat motionen, och jag kan icke neka till att det synes mig, som om utskottet hade kunnat lägga en starkare accent i sitt utlåtande än hvad som skett. Utlåtandet består af två hufvuddelar; den senare delen motiverar utskottets förslag att stödja motionen, och mot denna del af utskottets framställning skall jag icke göra någon erinran, men i utlåtandets förra afdelning motiverar utskottet hvarför det icke har velat gå så långt som motionären antydt, och dess framställning i denna afdelning kan jag icke låta passera alldeles oanmärkt.

Tankegången i denna del af utlåtandet är följande:

Lagarna kunna icke hafva något egentligt värde, för så vidt de icke uppbäras af ett allmänt medvetande inom folket. Då nu, enligt utskottets resonnement, det allmänna medvetandet i sedliga frågor är så vacklande, kan man icke heller anse sig kunna vinna något med en lagstiftning i den af motionären antydda utsträckningen. Jag vill icke bestrida, att det ligger någon sanning i detta utskottets resonnement, men jag ber att till det få lägga det motsatta resonnementet, att lika visst som det är, att, om lagen skall blifva rätt effektiv, den måste uppbäras af ett allmänt starkt medvetande, lika visst är det, att, om medvetandet är slappt och svagt, lagen har till uppgift att väcka det upp och stärka hvad godt som dock i det kan finnas, om än nedtryckt. Nu tviflar jag icke alls derpå, att, om också det sedliga medvetandet i landet icke är sådant, att man i ett slag skulle kunna taga och stänga dessa kaféer och varietéteatrar, i landet dock finnes så mycket sedligt medvetande, att *något* och *ganska mycket* kunde göras i den vägen. Jag har icke reda på, huru det går till på dessa kaféer och varietéteatrar, ty jag har aldrig varit med min fot inom dylika lokaler, men då jag icke har anledning att betvifla, hvad motionären och andra derom säga, är jag alldeles viss derom, att hvad der försiggår innebär för folkets sedlighet minst lika stor fara som den tryckta litteraturen i ord och bild, mot hvilken utskottet vändt sig. Jag tror därför, att utskottet hade bort kunna gå längre än det gjort i att stödja motionären. Jag vill gå längre, och då nu här af den förste talaren förordats ett skrifvelseförslag, som går i någon mån längre, så vill jag yrka bifall till detta, och jag gör det under uttalande af två förhoppningar: den förhoppningen att detta må vara ett uppslag, som drager med sig många och djupt gående konsekvenser, hvilka visa,



att det svenska folket vaknat till medvetande derom, att staten är någonting annat än en polisinstitution och har också sedliga uppgifter att lösa, sedliga kraf att fylla och icke endast juridiska. Den andra förhoppningen är förhoppningen derom, att svenska Riksdagen genom bifallandet af skrifvelseförslaget måtte gifva ett löfte att stödja alla andra bemödanden i vårt land, som gå ut derpå att lägga de religiösa och sedliga grundvalarna djupt i vårt folks samveten.

Jag yrkar bifall till det af herr Wennerberg gjorda förslaget.

Herr Wieselgren: I anledning af hvad den siste talaren yttrade rörande utskottets betänkande ber jag få säga, att det säkerligen varit för utskottet vida lättare att skrifva betänkandet med, såsom han sade, »mera färg», än det varit att hålla det i den lugna ton, som nu deruti möter.

Den näst föregående talaren har uttalat en förmodan, att utskottet icke gått på djupet af frågan. Denna reflexion torde kanske antyda, att också han skulle varit mera tillfredsställd af ett ljungande språk i utskottets betänkande. Jag ber att å utskottets vägnar få förklara, att utskottet visserligen icke har underlåtit att »gå på djupet af frågan»; men utskottet har ansett det icke vara lämpligt vare sig att uttala sig i så ljungande ordalag, som det må stå den enskilde kammarmedlemmen fritt, när han uppträder och endast talar för sig sjelf, eller att blotta hvad det vid sina undersökningar på djupet funnit. Jag tror icke, att utskottet häruti handlat felaktigt. Det gifves helt visst en gräns mellan det sätt, hvarpå ett utskott *kan* och *bör* uttrycka sin mening, då det fått i uppdrag att vara rådgifvare för den kammare som till utskottet afsändt motionen, och det sätt, å hvilket en i diskussionen uppträdande talare kan känna sig befogad att uttala sina känslor och tankar. Den senare har otvifvelaktigt vid valet af färger större frihet än det förre. Och hvad angår de sakliga bevisens uteslutande ur betänkandet, får detta ej tydas såsom vitsordande, att utskottet icke har pejlat djupet af frågan; ty dessa sakliga bevis, mine herrar, hafva *måst* uteslutas. Deras anförande skulle hafva fyllt utskottets betänkande med *smuts*. Och jag tror icke, att det skulle hafva varit synnerligen uppbyggligt, om ett utskottsbetänkande framlagts, hvilket hade kunnat tjena till läsning för personligheter, hvilka icke varit besjälade af samma uppfattning som denna ärade Första Kammare, utan som hade i betänkandets skildringar sökt tillfälle att roa eller uppegga en smutsig fantasi. På 5:te sidan af betänkandet säger utskottet, att det sökt förskaffa sig nödiga upplysningar i frågan; men utskottet har icke talat om hvilka dessa upplysningar varit, och, som sagdt: det har skett på den grund jag nu anför.

En svårighet för utskottet i formelt afseende har synbarligen den siste ärade talaren icke beaktat, ehuru den tvungit utskottet att behandla frågan så som det gjort. Den siste ärade talaren hade ju mycket lätt för att uttala sig om bland annat kafelifvet i hufvudstaden; men från formel sida sedt har icke samma lätthet förefunnits för utskottet, då det nemligen bort underlåta att genom sin behandling af frågan komma i strid med den grundlagsbestämmelse, som förbjuder att i en motion sammanblanda flera ämnen, som höra under olika ut-

Om åtgärder  
till motver-  
kande af  
osedlighet.  
(Forts.)

Om åtgärder  
till motver-  
kande af  
osedlighet.  
(Forts.)

skotts behandling. Kafelivvet — vare sig i hufvudstaden eller annorstädes — är, såsom bekant, från teknisk synpunkt sedt en fråga, som tillhör bränvinsförsäljningsförordningen; och det skulle således hafva varit att ingå på ett område, som tillhör bevillningsutskottet, om det tillfälliga utskottet tillåtit sig att till behandling upptaga den sidan af motionen och dervid sammanknutit något förslag. Likartade betänkligheter hafva mött i fråga om åtskilligt annat af hvad motionen berör; och till följd deraf har utskottet funnit sig böra tillvägagå på samma sätt som motionären, hvilken, sedan han i motiveringen berört de olika sidor; under hvilka osedligheten kan uppträda, slutar med att koncentrera sig kring 18 kap. strafflagen, der han säger den hufvudsakliga sedlighetslagstiftningen i lagen vara att finna.

Den förste lärde talaren har framlagt ett förslag, hvarigenom åt klämman i utskottets betänkande skulle gifvas en annan formulering. Om jag icke misstog mig, uppfattades denna formulering af ett par af de föregående talarne såsom innebärande någon motsats till hvad utskottet föreslagit. Det är enligt min öfvertygelse ett misstag. Det ifrågavarande förslaget strider i intet afseende mot utskottets. Det synes mig närmast vara att förlikna vid en något yfvig mantel, som han kastade omkring utskottets kläm. I intet afseende stå förslagen i strid mot hvarandra. Jag har ingenting att anmärka mot förslaget, hvilket jag tror med hänsyn till frågans vidare behandling inom Riksdagen vara välbetänkt, och jag har icke ett enda ord att säga mot antagandet af detta förslag.

Medan jag har ordet, skall jag bedja att få meddela — det må ju vara att uppfatta såsom en liten ljuspunkt i det mörker, hvilket den föregående talaren företrädesvis påpekade — att till motionären och till utskottets ordförande hafva från alla håll och kanter i landet inkommit uttalanden från möten, från föreningar och från enskilda personer, som alla på det lifligaste uttalat sig för framgång åt det syfte, som motionen vill främja. Särskildt vill jag såsom något synnerligen lyckligt nämna, att ett ganska stort antal af undertecknarne å de inkomna adresserna har utgjorts af unga män. Kammaren torde lätt inse hvad det bör betyda, om kammaren erinrar sig Thorilds yttrande till ungdomen på hans tid: »Om 30 år styren I Sverige vare sig som ministrar eller som länsmän». Kanna vi hoppas, att den unga generation, som nu bereder sig att stiga in i lifvet och taga om hand värt samhälles vidare utveckling, gör det med sådana tänkesätt, som i dessa adresser ådagalagts, hafva vi sannerligen ingen anledning att miss-trösta.

En tilldragelse, som jag för få dagar sedan hörde omtalas, är mycket talande och pekar åt samma håll. Man hade för en tillärd s. k. rococo-karneval i hufvudstaden ansett sig böra uppställa såsom lockbete bland annat närvaro af Upsala-studenter, och man hade ställt ett extratåg till dessa studenters förfogande. De hade blott att stiga på tåget. Utan kostnad för dem skulle man föra dem hit och tillbaka igen. *Ingen enda* student infann sig. Det torde i sin mån intyga, att tidpunkten för en sedlighetsrörelse nu är inne, och att man icke på alla håll gör ett ökad nit för sedligheten liktydigt med »reaktion», för hvilket man ju somligstädes mycket bäfvar. Det är på en vaknande

nitältskan för sedlighetens kraf jag bygger min förhoppning om bättre tider, icke, såsom den föregående talaren sade, på regeringens åtgöranden; ty utskottet har visserligen icke velat bygga stora förhoppningar på lagbestämmelser, ehuru det tillstyrkt dem. Men på en inre pånyttfödelse tror jag man kan bygga fastare och säkrare, och den grunden borgar för ett bättre resultat.

Jag ber att få instämma i den förste talarens yrkande.

Friherre af Ugglas: Jag hade icke ämnat att i denna fråga begära ordet, då jag instämmer i det slut, hvartill utskottet kommit, liksom jag på grund deraf äfven kan instämma i det af herr Wennerberg framlagda förslag till beslut. Jag har ingenting deremot och tror, att det kan blifva ett uppslag i en fråga, som ju ligger oss alla varmt om hjertat.

Jag har begärt ordet till följd af en föregående talares yttrande. Det är ju mycket, mycket lätt att se brister och skuggsidor samt göra anmärkningar på bristande nit och uppmärksamhet från de offentliga myndigheternas sida. Sådant är ofantligt lätt, och herr Moberg har deri visat sig vara en mycket stor mästare. Men har han visat sig vara lika stor mästare uti att utreda de svårigheter, som i detta afseende förekomma? Har han försökt sätta sig in i det arbete, det ärliga och trofasta arbete, som för stärfjande i allmänhet af osedlighet icke endast i Stockholm utan i många andra delar af landet blifvit gjort? Nej, det har han icke, då han såsom han gjort kastar snart sagdt hela skulden på myndigheterna. Det hade varit önskligt, om herr Moberg, innan denna beskyllning utslungades, gjort sig mödan att besöka t. ex. den myndighet i Stockholm, som detta ärende närmast åligger. Jag är öfvertygad, att han der med allra största beredvillighet skulle blifvit satt i tillfälle att få reda på allt hvad i det afseendet blifvit försökt och utträttadt. Han skulle då kunnat bland annat få del af dessa handlingar, som jag håller i min hand och som omförmäla flera hundra försök, som under de sista 8 à 10 åren blifvit gjorda för att stärfja just det oskick, som han omförmälar. Han skulle då äfven hafva fått erfara, att mången gång har detta arbete just strandat på svårighet att åstadkomma erforderlig bevisning och på bristfällighet — åtminstone i ett fall till hvilket jag skall återkomma — i sjelfva lagstiftningen.

Herr Moberg har såsom bevis huru slappt myndigheterna nu gå till väga, äberopat två omständigheter. Den ena: att osedliga bilder i tusental säljas på gatorna i Stockholm. Herr Moberg skulle göra saken en mycket stor tjänst, om herr Moberg, när han utsättes för ett dylikt utbudande, ville derom underrätta polismyndigheterna. Jag tror, att sådant skulle kunna hafva en mycket god verkan.

Herr Moberg har vidare såsom en anmärkning mot myndigheterna omtalat, att gossar, hvilka sälja tidningar, tillika utbjuda osedliga skrifter. Det är mycket illa och mycket orätt att så sker, men att begära att sådana gossar jemt skola följas af personer, som kunna rätta eller förhindra något sådant, det är väl mycket begärtd. Jag inser nog att mycket återstår att önska och möjligen många brister att fylla, innan man kan komma till något godt resultat i detta fall, men det är icke rätt att

*Om åtgärder  
till motverkande af  
osedlighet.  
(Forts.)*

Om åtgärder  
till motverk-  
kande af  
osedlighet.  
(Forts.)

endast kasta sten på myndigheterna, utan att noggrant och samvetsgrant hafva undersökt förhållandena, och det vågar jag påstå, att i det afseendet har icke herr Moberg visat sig vara någon mästare.

Hvad nu sjelfva saken beträffar, så har det nog stora svårigheter att genom lagstiftning stäffa det onda, hvarom vi nu tala. Men nog finnes det ett eller annat lagrum i 18 kap. strafflagen — jag vill nu särskildt påpeka innehållet i 11 § — som är otydligt. Jag känner speciellt, att flera gånger åtal anstälts mot personer, som gjort sig skyldiga till i nämnda paragraf omtalade brott, men på grund af paragrafens ordalydelse hafva dessa personer blifvit frikända. Jag vågar därför tro, att genom en förändrad redaktion af nämnda paragraf det skulle bli lättare än det nu är att stäffa ett af de gröfsta sedlighetsbrott, som i kapitlet afhandlas. Det är hufvudsakligen på denna grund, som jag för min del gerna ser, att denna fråga blir understäld Kongl. Maj:ts pröfning, och då herr Wennerbergs förslag, så vidt jag kan finna, hvarken går längre eller kortare än utskottets, utan synes innefatta precis detsamma, ber jag att för min del få tillstyrka bifall till herr Wennerbergs förslag.

Grefve Hamilton: Jag är uppkallad på grund af ett yttrande af friherre Klinckowström, som beklagade regeringen, för det den skulle framkomma med förslag till ändring i lagen på sätt utskottet önskar. Med fog kan man påstå, att ensamt på lagstiftningens väg kan ingenting åstadkommas, utan oppositionen mot osedligheten måste utgå från den allmänna opinionen, och fröet till sedlighet nedläggas i barnasinnets af föräldrar och lärare. Men om staten i och för sig står magtlös inför det onda, bör den understödja den enskilde i hans sträfvan och vara föräldrar och målsmän behjelpig i att uppfostra ungdomen genom att undanrödja de allmänna frestelserna och såsom brott stämpla äfven förbrytelser mot sedelagen. Att lagstiftningen härvid kan uträtta något, se vi af bränvinslagstiftningen, och vi hafva i dagarna ett färskt exempel härpå. Under den tid Öresund var belagdt med is, och tillfälle gafs svenska befolkningen att för billigt pris i Helsingör förskaffa sig rusdrycker, stego bestraffningarna för fylleri inom garnisonen i Helsingborg från ett minimum till ett ganska högt tal. Härutinnan kan man säga, att lagstiftningen redan gjort sin pligt, ty bestämmelserna i 18 kap. strafflagen äro stränga — det medgifver jag — men jag vill icke ensamt tillskrifva en slapp åklagaremagt, att dessa föreskrifter icke efterleivas, utan det måste finnas brister i sjelfva lagen, som böra regleras. Man torde kunna säga, att moralen är något, som rör den enskilde och icke det allmänna, men säkert är, att ett folk, som står på dålig moralisk ståndpunkt — det må vara beväpnadt till sista man och med de bästa vapen — går under, enär förruttnelsen kommer inifrån. Således blott om ett folk står på en hög moralisk ståndpunkt är det starkt och kan ega bestånd.

Herr talman, jag yrkar bifall till herr Wennerbergs förslag.

Herr Treffenberg: Jag hade icke tänkt uppträda i denna fråga och det af flera skäl, bland annat det, att jag tror, att min uppfattning i densamma bör vara temligen känd på förhand, äfvensom därför

att flere af de föregående talarne, herrar Wennerberg, Moberg och Billing, uttalat sig i sådant syfte, i hvilket jag i allo instämmer, särskildt i allt hvad herr Moberg yttrade.

Af herr Mobergs anförande uppkallades friherre af Ugglas, som ville protestera mot det klander, han uttalade mot myndigheterna. Om jag dock icke origtigt uppfattade herr Moberg, lade han icke all skuld för det elände, hvaraf vi omhvärfvas, på myndigheterna, men han lade stor skuld på dem, och deri gjorde han enligt min tanke fullkomligt rätt.

Jag har under omkring tjuogu år såsom landshöfding haft att göra med vården af polisärendena, visserligen icke uti hufvudstaden, men i åtskilliga andra städer; och jag har ty värr varit i tillfälle att bevittna, att mycket af den underlåtenhet, hvaröfver klagas, ligger de underordnade myndigheterna till last, icke minst mig sjelf, påverkad som äfven jag i min mån varit af den s. k. tidsandan.

Herr Billing nämnde, att han aldrig varit på något kafé. Det kan jag icke säga om mig. Jag har varit der, men erfarenheten derifrån har på sista tiden varit sådan, att jag möjligtvis icke kommer dit vidare. Det synes mig också, som om äfven de ärade ledamöterna i utskottet, i likhet med herr Billing, icke varit på något kafé. De säga att: »kafélivets faror kunna icke förnekas, heller icke de så kallade varietéernas ofta förgiftande inflytelser; men tvifvelaktigt torde vara, huru vida eller på hvad sätt någon bevisning härom i hvarje enskildt fall skulle kunna åvägbringas». Jag får säga, att man behöfver icke vara mycket hemma i bevisningskonsten för att icke råka i förlägenhet för att bevisa, att dessa tillställningar på senare tiden utvecklats sig i en sådan rigtning, att det varit polismyndighetens ovilkorliga skyldighet icke blott att förbjuda deras förnyande, utan äfven att upplösa dem; och till begge delarne har polismyndigheten magt, enligt ordningsstadgan för rikets städer. Uti 13 § förekommer nemligen en tydlig föreskrift derom, att om vid sådana tillställningar förekommer något som »åsyftar eller innebär något, som strider mot sedlighet eller allmän lag», eger polismyndigheten, såsom jag nämnde, rätt och skyldighet icke blott att förbjuda förnyandet af dessa tillställningar, utan äfven till att upplösa dem. Och bevisningen lär icke vara svår; »känd sak är så god som vittnad». Vid de flesta af dessa tillfällen äro polistjenstemän likvisst närvarande, förmodligen endast af sedda att afstyra allmänna oordningar, i fall sådana skulle förekomma; men klena väktare äro de öfver sedligheten, det vill jag gifva dem qvitto på.

Efter jag har ordet, skall jag bedja att få erinra om eu sak, som äfven af herr Billing nyss antydts, nemligen att utskottet, icke annat än jag kan förstå, utgatt från en alldeles fealaktig synpunkt, då det påstår, att det är sederna, som skola ombilda lagen, men att lagen icke alls kan hafva någon förmåga att ombilda sederna. Satsen om en vixelverkan emellan lag och sed är rent af ett åhed, ett axiom inom rättsläran och inom den filosofiska statsläran. Åtminstone har jag hört der framhållas, att statens lagar skola hafva en uppfostrande uppgift i sedligt hänseende på samma gång de skola skydda rättstillståndet. Utskottet åberopar bränvinslagstiftningens historia såsom

*Om åtgärder till motverkande af osedlighet.*  
(Forts.)

Om åtgärder  
till motver-  
kande af  
osedlighet.  
Forts.)

stöd för sin uppfattning. Jag var visserligen icke med uti Riksdagen på den tiden, men jag minnes granneligen, huru tillståndet var 1855, då denna lag antogs — enligt min åsigt den mest välgörande, som någonsin i vårt rike stiftats — hvarigenom husbehofsbränningen afskaffades. Jag frågar utskottet: var allmänna opinionen mycket för denna lag? De ledamöter af bondeståndet, som ännu lefva qvar, torde erinra sig, hurusom hela bondeståndet beslöt en protest samt att skicka särskilda deputerade till Konungen för att motverka denna lagstiftning. Så pass var den allmänna opinionen förberedd för en lagstiftning, som verkat och verkar så välgörande ännu i denna dag, men den genomdrefs, tack vare att de klokaste, insigtsfullaste och mest erfarne personer på den tiden hade magten inom samhället.

Utskottets ärade ordförande talade om, att utskottet ansåg sig förhindradt att ingå i en närmare undersökning, om och i hvad mån något kunde göras för att minska de osedliga verkningarna af det florerande kafé- och varietélifvet, därför att man i sådant fall skulle komma in på ett område, som tillhörde bevillningsutskottet. Detta är för mig alldeles obegripligt. Så vidt jag vet, finnes icke ett ord i bränvinsförordningen, som talar om dessa liderliga visor och dessa obscena prestationer, som förekomma på vissa varietéteatrar, utan der talas endast om tiden, under hvilken lokalerna få hållas öppna, om att spirituosa icke må utlemnas till rusiga personer med mera dylikt. Jag tror, att bevillningsutskottet, hvari jag har äran vara medlem, icke skulle finna sig alls förnärmadt deraf, om utskottet utsträckt sin välvilliga undersökning till den del af motionen, hvarom nu är fråga.

Tiden är långt framskriden, och jag skall inskränka mig till hvad jag nu yttrat; men, i händelse något af hvad jag anfört — särskildt till försvar för herr Moberg, med hvilken jag vill göra mig helt och hållet solidarisk — skulle uppkalla någon till bemötande deraf, förbehåller jag mig förmånen att få replikera.

Herr Tamm: Jag hade verkligen önskat och hoppats att icke i denna fråga behöfva taga till ordet. Men då jag på grund af några af de uttalanden, hvilka under diskussionen blifvit fälda, anser det vara nödvändigt att klargöra min egen ståndpunkt och återföra frågan till hvad egentligen föreligger, skall jag be att få säga några ord, särdeles då min uppfattning af saken icke fullt sammanfaller med den, som flere af de talare, hvilka här uppträdt, förfäktat.

Jag begagnar då tillfället att upptaga ett par anmärkningar, hvilka blifvit gjorda emot min motion, icke här i Riksdagen, men utanför, på andra ställen, der man försökt snedvrida och mistyda syftet med densamma.

En anmärkning, som jag sett göras mot motionen, är den, att densamma skulle förfäktat ett öfverklassintresse och gå i reaktionär riktning. Jag vågar på det bestämdaste bestrida ett sådant påstående. Hvem är det, som jag just har sträfvat efter att söka skydda i sedligt afseende, hvem är det, som är offer för osedligheten och som lider hårdast deraf? Hårdt lider nog af osedligheten hvarje dess slaf — äfven mannen, hårdare lider dock den svagare qvinnan i allmänhet, ty i det samhälle, der osedlighet herskar, der blir hon betraktad som

en lekboll, som en rodocka och derigenom sänkes och kränkes hon i sin högsta ställning, den som maka och moder. Der så sker, lider hela samhället.

Men hårdast i yttre hänseende lida fattigmans qvinnor; de som få draga den tyngsta bördan och som lida djupast äro qvinnorna ifrån det fattigare folket, det är handverkarnes och arbetarnes döttrar, och det är dessa, som jag nu söker att skydda, och det kan väl icke påstås vara hvarken reaktionärt eller öfverklassintresse. Sträfvandet i sedligt afseende är också af vigt för den stora skara barn, hvilken, som allt för väl är bekant, framalstrad af osedligheten, får uppfostras af endast modern. Två à tre oäkta barn få tillsammans med sin moder lefva ett lif, som hon *måste* föra, äfven om hon ogillar det, emedan hon icke kan undandraga sig detsamma. Tror man, att dessa barn som vuxna blifva värdiga medlemmar af vårt svenska samhälle? De behöfva ett skydd och man måste tillse, att deras antal icke växer och till sist hämnas på hela samhället. Jag tillbakakastar öppet den beskylningen, att detta sedlighetssträfvande innehåller något hvarken öfverklass- eller reaktionärt intresse. Det förunderliga är, att detta påstående kan kastas emot min motion här i Sverige. Helt annat är förhållandet i andra länder. Jag var senast i fjor tillsammans med några schweizare, för hvilka jag uttryckte min förvåning, att det fria Schweiz i sina senaste stadganden i detta hänseende varit synnerligen drakoniskt. Man svarade mig då: »just därför att vi äro så demokratiska, måste vi söka en motvigt i lagarnes stränghet». Kasta vi våra blickar öfver till Norge och se huru man der sträfvar emot detta onda, som tyvärr yppat sig derstädes, så går det der i den rigtning, att man kräfver ett allt starkare och bestämdare uttalande emot detsamma. Hvad man än kan säga om dessa länder, men icke kan man påstå, att de arbeta i reaktionär rigtning. Nej, här kan man med Guizot säga: »pour la démocratie, pour la république il faut de la vertu».

Man har vidare sagt, att osedlighet är ett inre ondt, som ej med lagen kan motarbetas. Det argumentet är redan upptaget af flere talare. Den positiva insatsen vinnes visserligen icke på denna väg, men man kan dock hejda det onda ganska mycket. Individens lika väl som folkets uppfostran sker genom insatser från det goda och insatser från det onda. Lagen kan ej föda fram sedlighet, men den kan hejda osedlighetens framfart åtminstone i vissa framträdande former och lockelser dertill.

Man har vidare emot motionen kastat den anmärkning, att den skulle sträfva att undertrycka hvad man kallar »lifsglädjen» i samhället. Det kan knappt vara sagdt på allvar. Icke vill man väl uppväga en lifsglädje, som vinnes på »hundfröjder», på varietéer och karnevaler, mot den öfverflödslusta, den lättja och det lättsinne, som deraf alstras. Jag har äfven sett en tidning, som jag fått mig tillsänd från södra Sverige, säga: nej, ni går origtig väg, ni förvexlar orsak och verkan, sök i stället skaffa förädlande nöjen, öppna edra familjer och mottag der yunglingarne. Ja väl, men det kan icke lagen åstadkomma. Deremot kan den, som jag påstår, delvis stäcka det onda. Man kan genom förbud för dessa ställen, på samma sätt som skedde med krog rörelsen, hindra dem att växa upp till den grad och utveckla sig i en sådan rigtning att de rent af döda ädlare musikaliska och andra nöjen.

Om åtgärder till motverkande af osedlighet.  
(Forts.)

Om åtgärder  
till motver-  
kande af  
osedlighet.  
(Forts.)

Sedan jag nu upptagit dessa tre hufvudanmärkingar emot motionen, de enda som jag funnit allvarliga, skall jag be att få öfvergå till hvad jag med densamma åsyftat. Jag ber om ursäkt, men jag kan icke hjälpa det, om jag härvidlag icke kan undvika att beröra sådana frågor, som man i allmänhet icke gerna talar om, men, som sagdt, jag kan icke hjälpa det.

Anledningen till denna motion kan möjligen fattas lätt, då jag nämner att den var, om jag så må säga, trefaldig. Det första, som väckte mig, var när jag en dag stod utanför en boklåda. Der stodo äfven tre små skolflickor och talade med en trasig pojke. Han gick så in i boklådan och der begärde han, som tycktes vara bekant på stället, att få köpa ett litet »försegladt» paket. Jag hade aldrig sett sådana förut — och jag köpte också ett sådant. Gossen gick ut med sitt paket, som kostat honom 50 öre, och öfverlemnade det till de tre små flickorna. Det var den första väckelsestöten jag fick i denna fråga. Så kom kort derefter en moder till mig och öfverlemnade till mig en af dessa böcker, som hon erhållit af sin tolfåriga son och som synas skrifna särskildt för ungdomens osedliga uppfostran. Den är utgifven i 15,000 exemplar och detta var sjunde upplagan, som spreds i våra skolor. Detta gaf mig ett uppslag i afseende å litteraturen i denna fråga.

Det andra, som drifvit mig fram, var när en församlingslärare från en friförsamling kom till mig och sade: »det är dock bra hårdt detta. Min hustru har i postlådan funnit för tredje gången ett annonsbref, utgånet från en person, som helt öppet säljer preventiva medel. Skall sådant få ske?» Jag svarade då, att jag icke kunde hjälpa honom. Jag har nu sökt göra det med min motion.

Jag öfvergår nu till den tredje väckelsen. När jag en dag satt hemma, kom ett fruntimmer upp till mig upprörd och gråtande och sade sig hafva för en tid sedan fått hit ned en syster från Norrland, och nu hade denna kommit på villovägar. »Jag har försökt att hejda henne», sade hon, »men nu är hon fast och har råkat ut för en kopp-lerska. Kan hon ej räddas och få komma hem till föräldrarne. Fins här någon hjälp?» Genom välvilliga personers hjälp lyckades hon få den olyckliga systemen härifrån, men mig gaf detta den första inblicken i det onda, hvars städfjande utgör motionens innebörd. Innan jag går vidare, anser jag det vara en pligt att offentligen uttala, att Stockholms polismyndighet i denna fråga visat mig den största välvilja och tillmötesgående i upplysningars meddelande.

Beträffande nu det första, osedligheten i bilder och litteraturen, så är det värsta icke sådant som produceras här i landet, huru retande för ett svagt sinne detta än kan vara, ehuru äfven sådant finnes som förpestar och är af vidrig art — utskottets medlemmar kunna intyga detta — men här förekommer en annan sak — det är den import af de mest vidriga fotografier och böcker, som, förbjudna i hemlandet, hit öfversändas och dels här i landet direkt utbudjas, dels alldeles öppet annonseras om, att emot insändande af postmärken kan man under fingerade namn få köpa uselheten. Det har till och med varit ifrågasatt att för dessa skaffa en särskild agentur, om den ej redan finnes.



Endast man insänder så och så många postmärken, kan man få det vidrigaste, som en människa kan tänka sig. — Det är dock hårdt i detta fall, att man icke emot sådant har något värn. Ifrån samtliga länder har nu en sådan klagan blifvit spord häröfver, att man i september månad detta år skall hålla en kongress i Schweiz, hvilken skall söka få till stånd ett internationelt skydd mot osedlig litteratur, hvilken helt öppet annonseras i flere af våra tidningar. I detta fall får jag säga, att det torde icke vara omöjligt att få ett förbud för detta, särdeles då jag ser, att i de bättre och goda tidningarna får man icke se sådana annonser. Och då dessa kunna gallra sina annonser, torde det icke vara svårt att göra detta, vare sig för facktidningar, hvaraf en haft ända till nio sådana annonser på en gång, eller för de sämre tidningarna. Det är en fråga, som väl behöfver utredning, om vi icke skola kunna skydda oss åtminstone för dessa öppna annonser.

Jag kan för min del icke begripa att vi, mera än norrmännen, skola behöfva sanktionera och tillåta, att preventiva medel helt öppet säljas. I Norge finnes lag deremot. Ifrån en bekant, som jag har derstädes och som står i samma sträfvande som jag, har ingått klagan öfver, att trots det norska förbudet, inkomma dessa annonser med de svenska tidningarna och så kringgås den norska lagen.

Nu, mine herrar, kommer jag till den mörkaste sidan af saken, hvilken sida jag skulle önskat att slippa beröra. Men det är just beträffande denna som det visat sig mest nödvändigt att ingripa, då den nuvarande lagen icke träffar förbrytaren, sådan denne framträder, och det är i afseende å ocker på osedlighet. I detta fall kan jag icke hjälpa, att jag måste läsa upp ett par mål, som förekommit. Jag skall sedan icke vidare tala om detta, men de klargöra i alla fall hurudan ställningen är, att en domstol, trots de bevis som finnas, icke kunnat fälla den brottslige. Jag skall försöka att undvika alla namn. Redogörelsen för målen förekommer i en tidning år 1889 och lyder sålunda: »Allmänna åklagaren har, på grund af anmälan från H. församlings presterskap, till rådhusrätten låtit inkalla qvinspersonen W., enär klagomål försports från i närheten af hennes bostad boende hyresgäster, att deras frid stördes genom de nattliga besöken i nämnda hus. Då W. vid första rättegångstillfället endast infunnit sig genom ombud, hade hon förståndigats att nästa gång infinna sig persouligen. Målet förvar åter i onsdags f. v., då W., åtföljd af sitt förra ombud, jemväl kommit tillstädes. — — —

Emellertid bestred W. åtalet såsom alldeles obefogadt. Hon hade visserligen hyrt en våning på ett halft dussin rum, hvilka rum hon derefter jemte inackordering hyrt ut till några fruntimmer, som derför betalt 150 kronor i månaden hvardera, men hvad dessa fruntimmer lefde på, derom sväfvade hon i fullkomlig okunnighet, då hon sjelf bodde i nästa hus intill. Hon antog emellertid, att det varit sömmerskor. På ordförandens fråga, om W. gjorde afseende på hennes hyresgästers ålder, svarade W. att hon »tyckte bäst om de unga». Det väckte äfven rättens förvåning, att unga sömmerskor hade råd att hvardera betala 150 kronor i månaden för logis m. m., hvilket W. likväl ansåg bero på pretentionerna. W. hade nemligen städse haft

*Om åtgärder  
till motver-  
kande af  
osedlighet.  
(Forts.)*

den oturen att få preteutiösa fruntimmer till hyresgäster; ända sedan hon för 10 år sedan dref sin rörelse i n:o 00 —gatan.

Sedan ett par polismän hörts som vittnen i saken, hvilka dock endast kunde intyga, att prostituerade qvinnor bott och ännu bodde i W:s lägenhet, men ej hade sig bekant i hvad mån närboende grannar derigenom blifvit störda, begärde och erhöll allmänna åklagaren uppskof med målet, som därför utsattes att åter förekomma den 6 instundande mars.»

Så förekom målet återigen och det heter vidare: »Målet mot qvinspersonen W. förevar åter i onsdags vid rådhusrättens tredje afdelning. W. är, som bekant, af allmänna åklagaren tilltalad för det hon, i en förhyrd större lägenhet, inhyser lösaktiga qvinspersoner, till men för närboende hyresgästers nattro. Vid målets påropande instälde sig W. genom sitt förra ombud, som anmälde, att W. genom sjukdom vore hindrad personligen infinna sig. Åklagaren begärde vitnesförhör med en qvinsperson, vid namn K., som under flera års tid bott i närheten af svaranden samt varit anställd som tvätterska för de hos W. inneboende qvinnorna, hvarjemte W:s »hushållerska», K., hördes upplysningssvis om saken.

På ordförandes fråga, hvad de hos W. inneboende qvinnorna försörjde sig med, kunde nu intetdera af vittnena lemna någon upplysning derom. De visste blott att W:s flickor lefde, men hade aldrig kommit under fund med, hvaraf de lefde. Att hos W. inneboende qvinspersoner sedan åratall tillbaka stått under polisens uppsigt, äfvensom att desamma för sin inackordering hos W. hvardera betalt omkring 150 kronor i månaden är emellertid konstateradt.»

Vidare heter det: »I onsdags förevar målet åter, då tre af de i svarandens tjänst varande fruntimren, oaktadt svarandens jäfsanmärkning, framdrogos som vittnen och en skurpiga upplysningssvis i saken hördes. De tre tjenarinnorna berättade nu, att de, inhysta i tvenne rum, *betalade härför 5 à 6 kronor om dagen hvardera eller omkring 180 kronor i månaden*, samt att svaranden för dem tillhandahöll vin och maltdrycker i betydliga quantiteter, hvilka sedermera utsåldes, enligt åklagarens upplysning, till femdubbelt det pris, hvarför de å nederlagen inköpts. En enda vinhandlare skulle sålunda lemuat till svaranden varor för omkring 6,000 kronor årligen. Vittnena upplyste äfven att svaranden, som förut stält sig omedveten om ifrågavarande hyresgästers näringsfång, äfven nattetid uppehållit sig i deras lägenhet och sålunda borde vara medveten om deras yrke. Åklagaren öfverlemnade målet till rättens pröfning, yrkande ansvar å svaranden för olaga näringsfång.»

Utslaget i målet hade följande lydelse: »Ehuru genom vittnens berättelser och hvad i öfrigt i målet förekommit, det måste anses ådagalagdt, att hustru W. uthyrt lägenheter till besigtningsskyldiga qvinnor mot en afgift af 150 kronor i månaden (för rum och kost) samt att hon haft vetskap om, att dessa qvinnor derstädes yrkesmessigt bedrifvit otukt, hon likväl ej kan anses öfverbevisad om att hafva hållit sådant hus, der otukt bedrifves, hvarför rådhusrätten finner den tilltalade ej kunna till ansvar fällas.»

I den staden, och det var ej Stockholm, der detta mål afdömdes,

finnas fullt med sådana ställen. På ett kort afstånd ifrån församlingens kyrka finnas icke mindre än 10 sådana. Ett likartadt mål har äfven välvilligt lemnats mig af polismyndigheten i Stockholm, men jag vill ej trötta kammaren med redogörelse härför. Det innehåller ändå värre saker, och der erkände samtliga vittnen. Men trots detta torde ej domstol finna det möjligt att fälla efter den paragraf, som nu skall innehålla straff för sådant koppleri.

Under sådana förhållanden som dessa och då man vet, att detta ocker på osedlighet florerar synnerligen mycket, i Stockholm, Göteborg, ja öfver allt snart sagdt i våra större städer, synes det mig icke vara alltför mycket begärdt, om man försöker vidtaga en sådan ändring i lagen, att detta kan något förekommas.

Jag skall icke längre trötta kammaren. Jag tror mig hafva tydligen visat, att det finnes skäl för det yrkande, som jag i detta fall har gjort. Kammaren har visat motionen en synnerlig välvilja, då den remitterat densamma till ett tillfälligt utskott, och jag hoppas, att kammaren finner denna fråga verkligen vara af den vikt för hela samhället, att den är värd en undersökning.

Det är i den förhoppning, att kammaren instämmer i utskottets kläm, sådan den af herr Wennerberg är formulerad, som jag anhåller om bifall till densamma.

Herr Olsson: Frågans betydelse har gjort, att jag anser mig skyldig att säga några ord.

Jag ber först att få instämma i motionärens framställning och på samma gång tacka honom för den motion han väckt, sannolikt med ganska stora svårigheter. Jag instämmer också i det förslag, som formulerades af herr Wennerberg. Jag ber få säga, att jag, för min del, i utskottets motivering funnit åtskilliga saker, som äro värda en särskild uppmärksamhet. Jag vill blott hafva uttalat detta under den förhoppning, att när denna fråga på ort och ställe tages om hand för en lycklig realisering, man också måtte taga vederbörlig hänsyn till hvad utskottet sagt i sin motivering.

För min del tror jag, att på samma gång en ändring i afseende å detta sorgliga förhållande inträder, måste denna ändring hafva sin rot uti och utgå ifrån människans inre, så att hon verkligen fått syn på hvad det innebär att föra ett sådant lif. Och denna sinnesändring tror jag är af den stora betydelse, att den utöfvar ett godt inflytande äfven på hennes omgivning. Men likasom de inre orsakerna till en ändring i dessa sorgliga osedliga förhållanden måste hos individen förutsättas, tror jag också, att lagstiftningen har sin stora betydelse genom att på ett kraftigt sätt bidraga till en förbättring i detta hänseende.

Här har talats om bränvinslagstiftningen. Jag ber att till alla delar få instämma i den uppfattning, att då denna lagstiftning påbörjades, var det så långt ifrån att det allmänna omdömet gillade denna lagstiftning, att man tvärtom på allt sätt sökte hindra densamma. Jag har varit med under den tid, då det var tillåtet för hvarje handelsbod att sälja supar eller mindre quantiteter bränvin, och man ansåg detta icke blott vara lagligt, som det ju också var, utan man ansåg det till

*Om åtgärder till motverkande af osedlighet.*  
(Forts.)

Om åtgärder  
till motver-  
kande af  
osedlighet.  
(Forts.)

och med vara särdeles nyttigt. Jag känner till kontrakt mellan husbonde och tjenare, der det stipulerades, bland annat, att en dräng skulle hafva icke blott sina stöffar, sin beklädnad, skinnpels och strumpor m. m., utan han skulle också hafva 6 supar om dagen, hvilka han naturligtvis också skulle förtära. Det hade så ingått i det allmänna föreställningssättet beträffande villkoren för att fästa en dräng, att man måste lemna honom dessa sex supar just därför, att man då hade den s. k. husbehofsbränningen. Jag är fullt öfvertygad om att i fall lagstiftningen icke hade ingripit i detta hänseende, beträffande tillverkning och försäljning af bränvin, hade ställningen i afseende å nykterheten varit vida sämre än hvad den för närvarande är.

Det är dessutom en annan sak, beträffande hvad lagstiftningen kan uträtta, som jag ber att få fästa uppmärksamheten på. Det är nemligen i fråga om det så kallade lurendrejeriet. Vid 1869 års riksdag tog jag mig friheten att i Andra Kamraren väcka en motion, gående ut derpå, att det icke skulle tillåtas broderlandet Danmark att afsända till Sverige huru stora eller huru små kvantiteter bränvin som helst, utan att iakttaga några säkerhetsåtgärder för att dessa bränvinskvantiteter blefvo på lagligt sätt införda i landet. Man svarade mig då, att sådant icke kunde låta sig göra. Danskarne ville behålla sin rätt till den så kallade drawbacken, att de fingo utföra hvilka kvantiteter som helst och icke behöfde taga någon hänsyn till hvar dessa kvantiteter afsattes. Hvad blef resultatet? Jag visade det i min motion. Smärre båtar hemtade från danska sidan mindre kvantiteter bränvin, vanligen till de svenska fiskelägena, hvarifrån denna vara sedermera transporterades in i landet och der försåldes. Sedan dess har emellertid en öfverenskommelse träffats med danska regeringen, att denna på lämpligt sätt låter underrätta de svenska myndigheterna när något bränvin utföres, hvarigenom denna sorgliga rörelse nästan helt och hållet upphört. Denna rörelse medförde de mest sorgliga följder. Jag kan icke och vill icke ingå i några detaljer, jag vill blott säga, att den hade sådana följder, att om man icke känner till dem på förhand, kan man icke derom göra sig någon föreställning. I afseende å tullbehandlingen af denna vara var saken ungefär densamma. Man lurendrejade vid kusterna, men jag fruktar för att man äfven lurendrejade i tullkamrarne. Sådant har nu förekommit, och det har skett just på lagstiftningens väg. Jag är därför öfvertygad, att om regeringen tager den nu föreliggande frågan om hand och gör de förändringar i lagstiftningsväg, som både böra och kunna göras, torde detta komma att medföra ett godt och lyckligt resultat.

Jag instämmer i det skrifvelseförslag, som framstälts af herr Wennerberg.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på förevarande utlåtande endast yrkats, af herr *Wennerberg*, att Riksdagen skulle i underdänig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida icke de lagbestämmelser, som afse förekommande af osedlighet eller lockelser dertill, må kunna göras mera verk samma genom att fullständigas och i öfrigt mer lämpas efter nu rådande förhållanden, särskildt med afseende å tillsynen öfver dessa

bestämmelsers efterlefnad, samt derefter vidtaga de åtgärder häraf kunna föränledas.

*Om åtgärder till motverkande af osedlighet. (Forts.)*

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till hvad utskottet i utlåtandet hemställt och vidare på godkännande af nyssnämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Jemlikt 63 § 3 mom. riksdagsordningen skulle det sålunda fattade beslutet genom utdrag af protokollet delgifvas medkammaren.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande bankoutskottets den 29 nästlidne mars och den 5 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 8, i anledning af väckta motioner om inrättande af ytterligare afdelningskontor af riksbanken.

*Ifrågasatt inrättande af nya afdelningskontor utaf riksbanken.*

### 1 punkten.

Herr Sandberg: Då jag låtit anteckna mig som reservant mot det föredragna utlåtandet, tror jag mig skyldig att redogöra för de skäl, som dertill förmått mig.

Af bankofullmäktiges yttranden i denna fråga så väl i år som vid flere föregående riksdagar synes det efter min åsigt tydligt framgå, att fullmäktige ingalunda anse inrättande af nya afdelningskontor vara en fördel för riksbanken, utan snarare tvärt om. Då jag är öfvertygad om riktigheten af denna åsigt och derjemte tror, att inrättande af afdelningskontor af riksbanken icke är till något verkligt eller väsentligt gagn, ens för den ort, der det förlägges, har jag icke kunnat vara med om utskottets hemställan.

Ett afdelningskontor af riksbanken verkar, enligt mitt förmenande, icke på annat sätt eller medför andra följder, än om en annan bank förlade ett kontor på en sådan plats, der något dylikt förut icke funnits, eller om en bankir der sloge sig ned. Tillgången på penningar blir rikligare, lättheten att få låna blir också större, och innan många månader förgått är ställningen icke bättre än förut, men skuldsättningen så mycket större. Det synes mig vara någon analogi mellan bankkontor och krogar; ju flera bankkontor, desto större skuldsättning, ju flere krogar, desto värre dryckenskap.

Från denna plats hafva vi af en bland kammarens både i andligt och materielt hänseende mest framstående medlemmar mer än en gång hört citeras det bekanta uttrycket: *in dubiis non est agendum*. Detta uttryck synes mig vid detta tillfälle tillämpligt på förevarande fråga. Så länge den, enligt min åsigt, falska föreställningen är rådande, att inrättande af ett riksbankens afdelningskontor är till synnerligt gagn för den ort, der det förlägges, är det icke att undra på, att representanter väcka motioner om inrättande af dylika afdelningskontor hvar och en i sin ort, och dervid torde icke vara skäl att fästa någon synnerlig vikt. Men då hos bankofullmäktige, hvilka väl betrakta och bedöma dylika frågor från högre och riktigare synpunkter

*Ifrågasatt in-än ortsintressets, meningarna äro så delade, att fyra bankofullmäktige, rättande af nya för den händelse ett afdelningskontor skall inrättas, tillstyrka, att ett afdelningskontor utaf sådant förläggas i Mariestad, under det att tre anse, att rätta platsen är Örebro, kan jag icke annat än deruti äfven finna ett skäl för att låta meningarna stadga sig om hvar rätta platsen bör vara och för närvarande afslå utskottets hemställan, hvarpå jag tager mig friheten framställa yrkande.*

(Forts.)

Herr Sjöcrona: Under den tid, jag deltagit i Riksdagens förhandlingar, har jag aldrig yttrat mig i någon fråga om inrättande af afdelningskontor af riksbanken och ännu mindre deri väckt någon motion. Jag anser nemligen, att i sådana frågor initiativet helst bör utgå från fullmäktige i riksbanken, hvilka äro de enda, som hafva till sin disposition den erforderliga fackkunskapen och kännedom om de förhållanden, som böra inverka vid bedömandet af dylika frågor. Då här emellertid väckts motioner om inrättande af bankkontor på åtskilliga ställen och deribland äfven i Mariestad, samt pluraliteten af fullmäktige i riksbanken uttalat sig för inrättande af ett afdelningskontor just i Mariestad, anser jag mig, med anledning deraf, skyldig i denna fråga yttra några få ord.

Pluraliteten bland fullmäktige har förordat inrättande af ett afdelningskontor i Mariestad på den grund, att göteborgskontoret borde beredas någon lättnad genom inrättande af ett afdelningskontor inom det område, som anvisats för detta äldre kontor, och har tillika erinrat om, att endast ett sådant afdelningskontor inrättats, nemligen det i Jönköping, då deremot under de senare åren icke mindre än 4 kontor, nemligen i Kalmar, Karlstad, Hernösand och Falun, inrättats, hvilka fått sina distrikt anvisade inom det område, som förut tillhört hufvudkontoret. Detta synes mig vara ett mycket talande skäl för att välja Mariestad. Härtill kan äfven läggas en omständighet, som icke blifvit påpekad. Fördelen af att inrätta ett afdelningskontor i en residensstad är ju den, att derigenom en större kassa af statsmedel icke behöfver ligga ofruktbar i ränteriet, utan kan öfverlemnas till afdelningskontoret och der göras fruktbärande, mot att afdelningskontoret tillhandahåller Konungens befallningshafvande i mån af behof erforderliga statsmedel.

Jag fick först sent i går afton, då jag anlände hit från mitt hem, veta att denna fråga skulle i dag förekomma, och jag har därför icke varit i tillfälle att utrusta mig med några sifferuppgifter. Men då jag vet, att Skaraborgs län i fråga om antalet brännerier är det andra eller tredje i ordningen i hela riket, medan deremot i Örebro län icke finnes mer än ett par eller tre, då i afseende å antalet domäner Skaraborgs län är, om icke det första, så åtminstone det andra i hela riket och då dessutom Skaraborgs län har en folkmängd, som med 60 å 70 tusen öfverstiger Örebro läns, vågar jag hålla före, att de statsmedel, som inflyta till Skaraborgs läns ränteri, äro till beloppet högst betydligt öfverstigande dem, som inflyta till Örebro ränteri, och detta är också ett skäl som talar till förmån för Mariestad.

Mot detta har utskottet invändt eller liksom antydt, att, om Mariestad vore beläget i en mera central del af länet, skulle utskottet

kunnat förorda den staden. Jag vill i afseende härpå erinra, att Mariestad icke ligger i någon afkrok af Skaraborgs län. Det ligger vida mera centralt inom Skaraborgs län än Malmö inom Malmöhus län, Karlskrona inom Blekinge län, Göteborg inom Göteborgs och Bohus län, andra exempel att förtiga. Och sedan Mariestad numera blifvit genom jernväg sammanbunden med Skara och vi derigenom fått en inre kommunikationsled vester om Billingen, kan Mariestad anses lika centralt belägen som någon annan stad inom länet. Mellan Mariestad och Moholm gå icke mindre än 4 tåg samt söderut derifrån och tillbaka icke mindre än 3 tåg dagligen i hvardera riktningen.

*Ifrågasatt in-  
rättande af nya  
afdelnings-  
kontor utaf  
riksbanken.  
(Forts.)*

Vidare har utskottet invändt, att denna stad icke är »medelpunkten för någon större affärs- eller industriell verksamhet». Det vågar jag visserligen icke påstå, och Mariestad kan naturligtvis i det afseendet icke jämföras med Örebro, som är en mycket större stad. Men då man tager alla de andra skälen i öfvervägande och besinnar, att Mariestad ligger i en tätt befolkad trakt omgifven af jord, som räknas bland den bästa i länet, tyckes mig, att det skälet icke kan väga så synnerligen tungt.

Det måste ju anses såsom en fördel för en stad att få ett riksbankens afdelningskontor der förlagdt, och om så är, vill jag fästa uppmärksamheten derpå, att Mariestad väl kunde vara värd att få åtnjuta denna förman från statens sida. Staten har nemligen genom att förlägga sin stambana på två miles afstånd från denna residensstad, med förbigående af både stiftsstad och residensstad, onekligen tillskyndat denna stad ofantligt afbräck i dess rörelse och näringar, och om staten kunde i någon mån godtgöra detta genom att låta Mariestad få ett afdelningskontor af riksbanken, synes mig detta behjertansvärdt.

På grund af hvad jag nu anfört och då i den nu föredragna punkten endast är fråga om att inrätta ett afdelningskontor i Örebro, skall jag anhålla att få yrka afslag å utskottets hemställan i denna punkt; och derest detta yrkande vinner bifall — något hvarom jag icke hyser stor förhoppning — skall jag tillåta mig vid 2:a punkten hemställa om inrättandet af ett afdelningskontor i Mariestad.

Herr Törneblad: Den som med uppmärksamhet genomläser betänkandet torde finna, att fullmäktige i riksbanken icke varit besjälade af någon synnerlig ifver, att ett nytt afdelningskontor skall beslutas redan vid denna riksdag. Men fullmäktige hafva ställt sig på den ståndpunkt, hvilken, enligt deras förmenande, Riksdagen på sista tiden intagit, eller att afdelningskontor fortfarande skola inrättas, ehuru dock icke oftare än hvartannat år. Under sådana förhållanden var det temligen klart, att fullmäktige icke kunde med allvar motsätta sig ännu ett afdelningskontors inrättande, utan ansågo att de i detta fall borde rätta sig efter den mening, som ganska tydligt uttalat sig inom Riksdagen. Då återstod endast att pröfva, i hvilken af de föreslagna städerna ett afdelningskontor borde komma till stånd, och i detta hänseende rådde olika meningar bland fullmäktige. Minoriteten, hvars åsigt vunnit understöd af utskottet, höll helt enkelt dervid, att Örebro var den stad som, då frågan sista gången förevar,

*Ifrågasatt in-lyckats tillvinna sig de största sympatierna inom den kammare, som rättande af nya* då medgaf inrättandet af ett nytt afdelningskontor, och detta ansåg minoriteten bland fullmäktige vara ett ganska giltigt skäl att i år förorda Örebro, allra helst som denna stad genom sitt läge i en ganska viktig provins, med stora förbindelser redan nu med riksbanken, själf lämpade sig väl för att få riksbankskontor der förlagdt. I betänkandet finnas också siffror uppgifna, hvilka visa, att riksbankens affärer i Örebro för närvarande äro vida större än i Mariestad. Härtill kommer också, att en del af Skaraborgs län redan är förlagd till Jönköpingskontoret, så att kontoret i Mariestad icke skulle komma att omfatta hela Skaraborgs län. ty i alla händelser vore det synnerligen olämpligt, i fall den del af Skaraborgs län, som nu är hänvisad till Jönköpingskontoret, skulle flyttas till Mariestads distrikt. Om nu ett afdelningskontor inrättades i Mariestad, skulle Skaraborgs län således fortfarande blifva deladt mellan Jönköpings- och Mariestadskontoren, och vid sådant förhållande synes det åtminstone mig förmånligare att Örebro, som omfattar ett så stort län, med en rörelse som redan visat sig så pass betydlig och af en sådan beskaffenhet, att den nog i åtskilliga fall behöfver ses på nära håll, erhåller ett afdelningskontor, om nemligen Riksdagen nu beslutar, att ett kontor under 1894 skall inrättas. Jag anhåller således om bifall till utskottets förslag.

Friherre Åkerhielm, Gustaf: Jag hoppas kunna fatta mig mycket kort. Anledningen till, att bankoutskottets allra största flertal enat sig om att vid denna riksdag föreslå inrättande af ett nytt afdelningskontor af riksbanken har åtminstone för ledamöterna från denna kammare helt enkelt varit den, att det visat sig att, om man än önskade, att denna utsträckning af riksbanken uti afdelningskontor icke borde allt för ofta ega rum, så hafva dock de gemensamma voteringarna afgjort saken så, att afdelningskontor tid efter annan blifvit inrättade och genom en, om jag så får säga, tyst öfverenskommelse har man vid hvarannan riksdag beslutit ett kontor, d. v. s. de gemensamma omröstningarna hafva då gifvit detta resultat. Det har då varit af föga gagn att göra något egentligt motstånd vid den riksdag, som var i tur att besluta ett afdelningskontor. Och då nu bankofullmäktige för sin del samfäldt tillstyrkt inrättande af ett sådant afdelningskontor, hafva de, som deraf icke varit några synnerliga vänner, fått finna sig i att låta frågan gå fram på sätt nu föreligger. Men med afseende å platsen, hvar detta afdelningskontor borde förläggas, kunde någon tvekan förefinnas. Skälet till att bankoutskottet föreslog kontorets inrättande i Örebro — hvilket af de bankofullmäktige, som torde hafva den fullständigaste bekantskapen med denna del af bankens affärer, tillstyrktes — var hufvudsakligen det, som af en ledamot af riksbankens styrelse nyss anfördes, att vid senaste riksdag utfallet af omröstningen i Andra Kammaren visade, att man der önskade få ett afdelningskontor inrättadt just i Örebro, och att således antagligen resultatet af omröstningen vid denna riksdag skulle blifva, att ett afdelningskontor inrättades i Örebro. Det var således af praktiska skäl utskottet uppgjorde sitt förslag, och det är af praktiska skäl som jag tillåter mig att yrka bifall till utskottets hemställan.



Herr Sandberg: Endast ett par ord. Jag tager mig friheten att mot den ärade ordföranden i bankoutskottet nämna, att jag för min del och jag tror många med mig ingalunda kunnat i bankofullmäktiges yttrande läsa ett tillstyrkande att inrätta ett afdelningskontor, utan yttrandet innehåller endast att, om ett afdelningskontor skulle inrättas, borde det förläggas der eller der, och detta kan icke sägas vara något tillstyrkande. Jag fortfar att yrka afslag.

*Ifrågasatt in-  
rättande af nya  
afdelnings-  
kontor utaf  
riksbanken.*  
(Forts.)

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen i enlighet med derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt och vidare på afslag derå, samt förklarade sig anse den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr Sandberg begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad bankoutskottet hemställt i 1 punkten af sitt utlåtande n:o 8, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 35;

Nej — 40.

## 2 punkten.

Herr Sjöcrona: Efter den utgång, som den förra voteringen fick, skall jag tillåta mig att i anledning af herr Johanssons i Löfåsen motion yrka, att Riksdagen måtte besluta, att i staden Mariestad må under loppet af år 1894 för Skaraborgs län, med undantag af den del af länet, som redan är förlagd till afdelningskontoret i Jönköping, inrättas ett afdelningskontor af riksbanken under de vilkor och bestämmelser med afseende å kontorets verksamhet och rörelse, som bankofullmäktige ega föreskrifva.

Friherre Åkerhielm, Gustaf: Jag utbeder mig att det fåtal af kammarens ledamöter, som är här, måtte vänligen behaga uppmärksamma, hvilken fråga som nu helt oförmodadt föreligger. Sedan ett flertal, lät vara med blott några få rösters öfvervigt, nyss afslagit bankoutskottets hemställan, och Första Kammaren således för sin del nekat inrätta af ett afdelningskontor i Örebro, skulle ett upptagande af den motion, till hvilken den siste talaren yrkat bifall, inne-

*Ifrågasatt in- bära, att man ville inrätta ett afdelningskontor i Mariestad. Nu hyser rättande af nya jag den öfvertygelsen, att de, som röstat mot afdelningskontoret i afdelnings- Örebro, gjort det i akt och mening att uttala, att Första Kammaren kontor utaf för sin del icke vill hafva något afdelningskontor alls inrättadt. Och riksbanken. derför hoppas jag, att Första Kammarens ännu närvarande ledamöter måtte, i motsats mot herr Sjöcrona, instämma uti mitt yrkande om bifall till hvad utskottet i denna punkt föreslagit.*

Flere af kammarens ledamöter instämde i detta anförande.

Efter det öfverläggningen beträffande förevarande punkt förklarats slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på densamma yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, af herr *Sjöcrona*, att kammaren ville besluta, att i staden Mariestad må under loppet af år 1894 för Skaraborgs län, med undantag af den del, som redan är förlagd under riksbankens afdelningskontor i Jönköping, inrättas ett afdelningskontor af riksbanken under de vilkor och bestämmelser med afseende å kontorets verksamhet och rörelse, som bankofullmäktige ega föreskrifva.

Sedermera gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Justerades tre protokollsutdrag för detta sammanträde.

På framställning af herr talmannen beslöts, att lagutskottets utlåtande n:o 25 skulle sättas främst bland utskottsbetänkandena på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 4.10 e. m.

In fidem

*A. von Krusenstjerna.*